

Successen & valkuilen van Voor- en Vroegschoolse Educatie

Steeds meer kinderdagverblijven in Nederland werken met Voor- en Vroegschoolse Educatie.

Om een successtory te worden, vergt VVE van pedagogisch medewerkers én management goede en intensieve scholing, een andere manier van werken en coaching on the job.

Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE) is in eerste instantie in het leven geroepen voor de zogeheten doelgroepkinderen. Oftewel kinderen uit taalarme of eenoudergezinnen, van laagopgeleide ouders of met tweetalige ouders. Rondom VVE is al jaren veel te doen: werkt het nu wel, of niet? 'Voer je VVE goed uit, dan is het vooral een boost voor pedagogisch medewerkers. Je wordt professioneler door nascholing, je wordt uitgedaagd door de handvatten van het VVE-programma en je bent gericht bezig met de ontwikkeling van het kind', vertelt Heleen Versteegen, adviseur/trainer bij Sardes. 'Bij invoering van VVE is het vooral belangrijk jezelf af te vragen wat het doel is. Het is nogal een tijd- en geldinvestering waarbij het belangrijk is dat VVE in alle lagen van de organisatie wordt geïmplementeerd. En realiseer je je dat VVE écht een andere manier van werken is. Het werk is een stuk intensiever maar

door de structuur en duidelijkheid geeft het bovenal rust. Investeert een kinderdagverblijf in vaardigheden van pedagogisch medewerkers en in een goede implementatie, dan ben ik ervan overtuigd dat VVE zeker iets oplevert.'

In de praktijk

Volgens Anke van Keulen, directeur van Bureau Mutant dat zich richt op methodieken en trainingen in de kinderopvang, is VVE vooral een hulpmiddel om kinderen met een taalachterstand te begeleiden. 'VVE is niet zomaar effectief', benadrukt Anke. 'Op papier lijkt het invoeren van een VVE-programma simpel, maar de praktijk laat zien dat het best lastig is.' Aan het doorvoeren van Voor- en Vroegschoolse Educatie gaat een heel traject vooraf. Niet alleen overleg met gemeente en basisscholen, ook moeten het management, de medewerkers en de oudercommissie op

'Kinderen leren allemaal van Voor- en Vroegschoolse Educatie. De ene gaat vooruit in taal, de ander ontwikkelt zich op motorisch gebied.'

Inge van Luijk, pedagogisch medewerker

één lijn zitten. Is iedereen enthousiast en ben je eruit met welk VVE-programma je wilt gaan werken, dan volgt scholing van het personeel, de herinrichting van de ruimte door het creëren van pedagogische (bouw-, speel- en knutsel)hoeken, de aanschaf van materialen, de uitwerking van thema's en de invoering van dagritmekaarten. Heb je het VVE-programma in de basis goed ingevoerd, dan liggen er veel valkuilen voor verwatering van de werkwijze op de loer, weet Anke. 'Dit voorkom je door de dagbesteding en de activiteiten goed voor te bereiden, een onderlinge taakverdeling te maken en te coachen op de werkvloer. VVE kost iedereen in de organisatie meer tijd en energie, maar ik verzeker je: het levert uiteindelijk zo veel meer op.'

Diepgang in werk

Inge van Luijk, pedagogisch medewerker bij Het Hummeltje (Ludens) in de Utrechtse wijk Overvecht, kan zich in de conclusies van Sardes en Bureau Mutant vinden. Inge werkt met veel plezier met het VVE-programma Kaleidoscoop dat op verzoek van de gemeente in september 2010 werd ingevoerd. Inge vindt dat VVE diepgang geeft in haar werk. 'Ik ben bewuster bezig met de kinderen en de activiteiten. Dit programma is geen kant-en-klaar pakket, het biedt praktische tools. Hierdoor ben ik een stuk creatiever geworden. Ook de samenwerking met collega's is veel intenser. Iedereen vult een thema op z'n eigen manier in, je leert zo veel van elkaar.' Bij Het Hummeltje doen alle kinderen mee aan het programma. 'Kinderen leren allemaal van Voor- en Vroegschoolse Educatie. De ene gaat vooruit in taal, de ander ontwikkelt zich op motorisch gebied. Natuurlijk krijgen de kinderen die VVE-geïndiceerd zijn extra aandacht. We doen kleine groepsactiviteiten met maximaal drie kindjes.' De groepsamenstelling daarbij is erg belangrijk, meent Inge. 'Kinderen die al goed kunnen praten zijn een stimulans voor taalarme kinderen. Meestal plaats ik twee taalarme kinderen bij een goedpratend kind. Door VVE stel ik gericht vragen, benoem ik tijdens spel en verzorging alles wat ik doe en gebruik ik bewust bepaalde woorden. Daarnaast kijk ik naar de behoefte van het kind. Wil het ene kind buiten spelen en het andere kind knutselen, dan kan dat. Een zeer grote verandering ten opzichte van vijftien jaar geleden.'

Investering in organisatie

Die omschakeling beaamt ook Ellie van der Aar, leidinggevende bij kinderdagverblijf De Vennen (Welschap Welzijn & Kinderopvang), gelegen in de rustige wijk Boven de Baandert in Heemskerk. Sinds januari 2012 is dit kinderdagverblijf officieel VVE-gecertificeerd. In overleg met de gemeente en een onderwijsadviesbureau koos De Welschap voor KO Totaal met de poppen Uk en Puk. Op voorwaarde dat het voltallige personeel hierin werd geschoold. 'In het begin stuitte het manage-

Welk VVE-programma past bij ons?

In dit artikel komt al een aantal erkende VVE-programma's aan bod. Op www.eco3.nl vind je een databank met effectieve programma's. Heb je zelf de vrije hand in het kiezen van een VVE-programma, kijk dan welk programma het beste past bij de visie en de werkwijze van de organisatie en het team. Het is zeer belangrijk dat het programma aansluit bij het pedagogisch beleidsplan. Houd ook rekening met de omgeving waarin het kinderdagverblijf staat en betrek zo veel mogelijk de oudercommissie bij de plannen. Welk programma gebruikt de basisschool in de buurt? Wat zijn demografische factoren in de wijk? Soms heb je echter geen keuze. Dan bepaalt de gemeente die VVE subsidieert het programma.

Verschillen

De meest gebruikte en erkende VVE-programma's zijn Piramide, Startblokken/Basisontwikkeling, Kaleidoscoop, KO Totaal en Sporen. Sommige VVE-programma's richten zich op één ontwikkelingsdomein, zoals taal. Voorbeeld hiervan is KO Totaal. Er zijn ook totaalprogramma's die aandacht besteden aan verschillende ontwikkelingsdomeinen, zoals sociaal-emotioneel, motorisch-zintuigelijk, spraak en taal en rekenen. Bovendien betrekken deze programma's ook de ouders bij de activiteiten. Voorbeelden zijn Piramide en Sporen.

Via www.vvesterk.nl kun je gratis de folder VVE voor dummies downloaden (onder publicaties). Op www.sardes.nl vind je de uitkomsten van de vijfde meting van de Landelijke Monitor VVE 2011 (onder VVE / Nieuws).

ment op enige weerstand van ons personeel. De scholing vond in de avonden plaats en bovendien vergt VVE een andere, gestructureerde werkwijze van de leidsters die tot dat moment vrij werden gelaten in hun dagbesteding. Dat was omschakelen', vertelt Ellie. Mieke Kuyl, groepleidster en aandachtfunctionaris VVE bij De Vennen bevestigt dit. 'Terwijl iedereen nu overtuigd is dat VVE een extra dimensie aan je werk geeft. Het biedt zoveel meer mogelijkheden. We waren gewend te werken met grote groepen, nu doen we activiteiten vooral in kleine groepjes. Je hebt daardoor meer aandacht voor het kind en weet beter wat hij wil, wat zijn behoeften zijn. Door VVE blijf je niet hangen in het traditionele knippen en plakken.'

Nieuwe mogelijkheden

Ondanks dat ieder kind aan het VVE-programma meedoet, krijgen kinderen met een VVE-indicatie intensievere begeleiding bij De Vennen. Een baby kan al door jeugdzorg worden geïndiceerd als doelgroep-kind. 'Een VVE-kindje heeft een speciaal mapje waarin we bijhouden of hij alle activiteiten rondom het thema heeft gedaan. Natuurlijk pas je de activiteiten aan op het leeftijdsniveau. Bij een baby benoem je alles wat je doet en ziet, een dreumes stel je simpele vragen en een peuter laat je zelf een oplossing aandragen', legt Mieke uit. Ellie vult aan: 'Binnenkort starten we met een Cito-toets voor VVE-peuters rond vier jaar. We testen in een veilige omgeving op welk niveau het kind zit voordat het overgaat naar de basisschool.'

Betrokken ouders

Ook alle kinderen op het kinderdagverblijf De Toverbal (SKE) in Enschede-Zuid doen mee aan het VVE-programma Startblokken/Basisontwikkeling. Alleen geïndiceerde kinderen wordt dit programma aangeboden in combinatie met Logo-3000. Met dit programma kun je snel en speels de woordenschat van kinderen uitbreiden. Zowel op de kinderdagopvang als thuis. 'Deze methode sluit heel goed aan bij onze filosofie. Wij vinden het belangrijk de ontwikkeling van het kind op zijn eigen niveau en stapje voor stapje te stimuleren', licht coördinator Kelly Bent toe. 'Natuurlijk behandelen we de thema's klassikaal maar de VVE-activiteiten richten zich specifiek op doelgroepkinderen. Zodra kindjes 26 maanden zijn, komen ze in aanmerking voor het VVE-programma en krijgen zij een mentor toegewezen.' Kelly vindt dat Startblokken creatieve en stimulerende richtlijnen geeft voor de invulling van een dagbesteding. 'Het draait puur om de ontwikkeling van het kind. Het gaat bij de activiteiten niet om het eindresultaat van bijvoorbeeld een werkje, maar om het proces ernaartoe. Kinderen vinden het geweldig om te klieren met verf of klei en het doet er

niet toe of een poppetje ook echt een poppetje is. Door VVE hecht ik minder belang aan het eindresultaat.'

Thuis oefenen

Volgens Kelly hebben ouders een belangrijke rol in het succes van Voor- en Vroegschoolse Educatie. 'We proberen hen daarom te betrekken bij de ontwikkeling van het kind. Bijvoorbeeld door oefeningen aan te reiken voor thuis en ouder-en-kind-ochtenden te organiseren. Dat motiveert iedereen. Natuurlijk moet je het voor ouders niet te ingewikkeld maken. Wij gaan bijvoorbeeld met VVE-ouders naar de bibliotheek. Vaak weten ze niet dat een lidmaatschap gratis is voor kinderen. Of we maken een wandeling door de wijk en leren ouders hoe zij hun kind kunnen stimuleren in de taalontwikkeling door alles om zich heen te benoemen. Zo leren ze spelenderwijs hoe ze hun kind thuis ook kunnen motiveren.'

Op de vraag of zij op hun kinderdagverblijf al direct resultaat zien van Voor- en Vroegschoolse Educatie, moeten Inge, Mieke en Kelly het antwoord schuldig blijven. Wel zijn ze het alle drie eens dat een VVE-programma voor de kinderen (en de pedagogisch medewerkers!) veel duidelijkheid en structuur biedt en dat zij gebaat zijn bij een persoonlijke benadering. De toekomst van de doelgroepkinderen zal dus moeten uitwijzen of de tijdrorende en financiële investeringen van de gemeenten, kinderdagopvangverbleven en ouders op lange termijn worden beloond. <

Extra geld voor VVE

Tot 2015 ontvangen de 37 grootste gemeenten in Nederland 95 miljoen euro om te investeren in VVE, schakelklassen en zomerscholen. De vier grootste gemeenten ontvangen in totaal 75 miljoen euro. De overige 38 miljoen euro wordt over de 33 andere gemeenten verdeeld. De investering wordt onder andere gebruikt om de taal-kwaliteit van VVE-leidsters te verbeteren, maar ook voor het inzetten van meer hbo'ers op de groep. Vooral het opbrengstgericht werken wordt bij VVE belangrijk. Niet de activiteit met het kind staat centraal, maar de ontwikkeling van het kind. Dat betekent observeren, evalueren en het inzetten van een kindvolgsysteem.

Meer info

- www.logo3000.nl
- www.eco3.nl
- www.sardes.nl
- www.mutant.nl

Het ideale vakblad voor medewerkers van de buitenschoolse opvang!

Met KIDDO ontvang je 8x per jaar waardevolle vakinformatie:

1. De laatste ontwikkelingen en nieuwtjes binnen je vakgebied,
2. Praktijkverhalen en reportages,
3. Advies van deskundigen en tips van collega's,
4. Interessante portretten en scherpe columns,
5. Handige tips voor (kinder)boeken,
6. Originele spel- en knutselactiviteiten.

Als abonnee krijg je uiteraard korting op het jaarlijkse KIDDO-KinderopvangCongres én je ontvangt mooie aanbiedingen via de KIDDO-nieuwsbrief

Ga voor het afsluiten van een abonnement naar www.kiddo.net en gebruik de actiecode RUIMTEN12. In Vlaanderen kun je ook terecht op www.epo.be

Neem nu een abonnement op KIDDO en ontvang *Ruimten* maken voor vier tot twaalf cadeau!

t.w.v.
€ 29,50!

Hoe kun je je kindercentrum zo inrichten dat het ook echt een ruimte voor kinderen is, die bovendien past bij de pedagogische visie en werkwijze van je organisatie? Op die vraag geeft deze uitgave een uitgebreid

KIDDO, hét pedagogische vakblad voor de kinderopvang

Een jaarabonnement kost € 46,- voor particulieren, € 89,- voor organisaties en € 33,- voor studenten.